

uit de **BRAND**

AFVALBRANDEN
WAARSCHIJNLIJK
1 PER WEEK

*Kritiek op
afvalbranche*

Dion Graus
over stalbranden

2017 • JAARGANG 12
NUMMER 2

BEDRIJFSBRANDEN MET MAATSCHAPPELIJKE IMPACT

HOOFDPIJNDOSSIER AFVALBRANDEN

4 De vele afvalbranden van de afgelopen jaren zijn een doorn in het oog van verzekeraars. Michaël van Hulst, regiodirecteur Randstad Noord van Renewi legt uit dat het risicobewustzijn bij ondernemers in de afvalbranche groot is.

TIJD VOOR SCHADEPREVENTIE IN DE AFVALBRANCHE

6 Risk engineers Frank Veugen en Hak van der Sijp kijken kritisch naar de afvalbranche en stellen dat er goede preventiemogelijkheden zijn, maar dat het in veel gevallen ontbreekt aan adequaat handelen. Ook wordt er een oproep tot bemoeienis aan de overheid gedaan.

PROEFSTAL MET HET STABLE SAFE-SYSTEEM

18 Politicus Dion Graus maakt zich er hard voor.

De Stichting Salvage biedt snelle, praktische hulp en opvang na een calamiteit. We bieden deze unieke service namens de gezamenlijke Nederlandse brandverzekeraars. In *Uit de Brand* leest u over onze werkzaamheden en toegevoegde waarde voor gedupeerden en stakeholders. Ook ventileren we onze visie op actuele ontwikkelingen en discussies en laten we stakeholders en professionals uit aangrenzende vakgebieden aan het woord. Zo ontstaat een levendige discussie die tegengestelde of gelijke standpunten inzichtelijk maakt. *Uit de Brand* verschijnt tweemaal per jaar. Wilt u meediscussiëren of hebt u een uitgesproken mening over een van de besproken onderwerpen, laat het ons dan weten per mail naar info@stichtingsalvage.nl of bel 055 526 19 30.

STALBRANDEN WORDEN MOEILIJKER GEACCEPTEERD

9 Eije Dekker van het team Kas, Plant en Dier bij Achmea Expertise legt uit waarom.

INBRENG IN EEN ZO VROEG MOGELIJK STADIUM

12 Brandweer Nederland pleit hiervoor bij het bouwen van stallen.

VERDER

- 15 Partij voor de Dieren pleit voor een vrije uitloop van dieren.
- 20 Impact van bedrijfsbranden valt mee volgens hoogleraar Ira Helsloot.
- 23 Coördinatoren Jacky Peeters en Bernhard Kreeft over bedrijfsbranden
- 26 Burgemeester van Laren Elbert Roest over de impact van brand
- 28 CFO Ruud Bergervoet over de brand in Holland Casino

HOE ERG IS EEN BRAND?

Wanneer ik 's nachts door onze alarmcentrale word gewekt, vanwege een grote brand ergens in Nederland, denk ik altijd meteen aan de mensen die wellicht op straat staan te kijken naar de verschrikkelijke ramp in hun persoonlijke leven. De vele duizenden branden waarbij we in de afgelopen dertig jaar vanuit Stichting Salvage ondersteuning hebben gegeven, in de vorm van hulp aan gedupeerden, het beperken van schade en advies over het vervolg namens de brandverzekeraars, hebben bij mij niet tot gewenning geleid. Integendeel, elke brand blijft heftig.

Maar hoe erg is eigenlijk een brand? U zult terecht zeggen dat dit van een aantal factoren afhankelijk is. De wiskundige en taalkundige Hugo Brandt Corstius beschreef eens de 'rampenformule'. Hierin waren de verstreken tijd, de afstand, het aantal slachtoffers en de directe betrokkenheid de belangrijkste factoren. Weinigen zullen het bijvoorbeeld nog betreuren dat het Paleis voor Volksvlijt in Amsterdam in 1929 door brand werd verwoest. Daarvoor is het te lang geleden. Veel minder lang geleden, in november van dit jaar, verloren negentien mensen het leven bij een brand in een appartementencomplex in Peking. Heel erg natuurlijk, maar ja, het is wel ver weg. De ontploffing van een kruitmagazijn in Muiden in 1983 scoort in de rampenformule veel minder hoog dan de vuurwerkcramp in Enschede in 2000. De eerste explosie kostte drie mensen het leven, de tweede drieëntwintig mensen. Ook de grote brand in het flatgebouw in Londen, in juni van dit jaar, zal door het grote aantal slachtoffers, meer dan tachtig, niet snel worden

vergeten. Maar herinnert u zich de stalbrand in Agelo nog, twee maanden later? De direct betrokkenen, dat wil zeggen de varkenshouder en zijn familie, de omwonenden en ook de brandweermensen die erbij waren, zullen die nacht natuurlijk nooit vergeten. De verstreken tijd, de afstand, het aantal slachtoffers en de directe betrokkenheid bepalen hoe erg wij een brand vinden. Het voelt niet als rechtvaardig, maar het is wel de werkelijkheid.

In dit nummer van *Uit de Brand* komen factoren aan de orde die misschien wel aan de rampenformule mogen worden toegevoegd. Voor wie zich dag in dag uit voor dierenwelzijn inzet, telt het aantal omgekomen dieren bij een stalbrand extra zwaar. De risk engineers van een verzekeringsmaatschappij balen enorm als ondanks hun preventieadviezen weer een afvalbedrijf tot de grond toe afbrandt. De inwoners van een gebied waar een pyromaan actief is, vinden elke nieuwe brand in het dorp nog angstaanjagender dan de vorige. Toch zegt de wetenschapper in dit nummer over deze en andere branden, dat de maatschappelijke impact ervan in het algemeen heel gering is. Wanneer de factoren in de rampenformule laag blijven, nemen we een brand voor kennisgeving aan en gaan we weer over tot de orde van de dag.

Maar toch, als ik 's nachts weer word gewekt, blijf ik het leed op de gezichten van mensen zien, in het licht van het loeiende vuur. Duizenden branden in de afgelopen jaren hebben daar niets aan veranderd.

Brenda Reinders,
directeur van Stichting Salvage

HOOFDPIJNDOSSIER

AFVALBRANDEN

Branden bij afval en recyclingbedrijven vormen voor brandverzekeraars een zwaar hoofdpijndossier. Het NIVRE registreerde in de jaren 2013, 2014 en 2015 in totaal 13 miljoenen branden in deze branche, met ruim 173 miljoen euro schade. Het probleem lijkt sindsdien alleen maar groter geworden. In 2017 bijvoorbeeld deden zich eind mei in drie dagen tijd drie grote uitlaande afvalbranden voor, in Varsseveld, Amsterdam en Meppel. Vanwege het grote brandrisico is een aantal verzekeraars inmiddels gestopt met het verzekeren van afval en recyclingbedrijven. Een gesprek hierover met Michaël van Hulst, regiodirecteur Randstad Noord van Renewi en bestuurslid van de Vereniging Afvalbedrijven.

Het is duidelijk dat het roer om moet”, aldus Richard Weurding, algemeen directeur van het Verbond van Verzekeraars in een uitzending van EenVan-daag in januari van dit jaar. “Op deze manier kunnen we niet verder”, zei hij ook. Diverse brandverzekeraars hebben Weurdings woorden inmiddels in praktijk gebracht of overwogen dit te doen. Zij verzekeren geen afvalbedrijven meer. “Uiteraard zien wij het ook als een groot probleem”, aldus Michaël van Hulst. “Niemand in de branche is erop uit de bedrijfsvoering te laten stagneren, want dat gebeurt natuurlijk bij zo’n brand. De impact ervan is enorm voor onze stakeholders: voor onze aandeelhouders, onze klanten, onze werknemers en niet in de laatste plaats de omwonenden. Zelf was ik nog aanwezig bij de brand op 27 mei van dit jaar bij Icovia in het Westelijk Havengebied in Amsterdam. Het leek wel oorlog op dat terrein, zo erg was het.”

Broei of zelfontbranding

Branden in afvalbedrijven kunnen tal van oorzaken hebben. De meeste branden ontstaan door broei of zelfontbranding. Broei ontstaat vooral in organische materialen en matrassen en zelfontbranding kan door de aanwezigheid van accu’s of lithiumbatterijen ontstaan. “Wat dit najaar speelde”, vertelt Michaël van Hulst, “is dat in Nederland veel verbrandingsovens tegelijk in revisie gingen. Daardoor ging mijn voorraad oplopen. We hadden de pech dat het ook nog eens lekker warm was met af en toe een regenbuitje. De kans op broei is dan levensgroot en natuurlijk zijn we daar dan extra alert op. Beter zou het zijn als de revisies van die verbrandingsovens niet allemaal tegelijk, maar na elkaar werden gepland. Wij kunnen dan het afval blijven afvoeren en dat helpt enorm om broei te voorkomen.” Ook een smeulende sigaret in het afval kan tot een enorme brand leiden. Van Hulst: “Vooral ’s zomers, als er

evenementen zijn, kan het gebeuren dat mensen iets willen eten en hun sigaret in de afvalbak gooien. ’s Avonds komt dat afval in een container of een vuilniswagen naar ons toe en dan kan het gebeuren dat zo’n sigaret ’s nachts een enorme brand veroorzaakt. We zijn dan extra waakzaam. Als we weten dat het afval van een evenement is, zetten we er ’s avonds en ’s nachts extra mensen bij, voor extra bewaking.”

Meer afval en schaalvergroting

Michaël van Hulst kan niet zeggen of er tegenwoordig meer afvalbranden zijn dan vroeger. Wel weet hij dat branden eerder worden gedetecteerd en meer aandacht krijgen, bijvoorbeeld via internet en doordat ze meer overlast veroorzaken. Vroeger lagen de afvalbedrijven ver van de bewoonde wereld in de polder of op een industriegebied, maar door oprukkende bebouwing zijn er in een aantal gevallen mensen pal naast

komen wonen. Dat de schadelast van afvalbranden groter is dan vroeger, vindt hij begrijpelijk. "Er is gewoon meer afval", zegt hij. "Wat daarom ook meespeelt, is de schaalvergroting in de branche. De kleine afvalbedrijven van vroeger zullen vast ook wel eens branden hebben gehad, maar die waren niet te vergelijken met de branden die nu bij de grote bedrijven kunnen ontstaan."

Preventie en schadebeheersing

De branche zoekt zelf naar mogelijkheden om brand te voorkomen. De Vereni-

ging Afvalbedrijven hoopt bijvoorbeeld te bewerkstelligen dat oude matrassen buiten het afval blijven. Ook een aparte inzameling van lithiumbatterijen kan preventief werken. Daarnaast heeft de sector schadebeperkende maatregelen genomen in de vorm van temperatuurmeters, detectoren, compartimenten en sprinklers. De afvalbedrijven kunnen daarnaast de afstanden tussen stapels afval vergroten, afval niet te lang op dezelfde plek laten liggen en compartimenten met afval erin regelmatig legen. "We investeren miljoenen in brandpreventie en schadebeperkingsystemen", zegt Van Hulst. "Er is niet één oplossing van het probleem. Het is een scala aan maatregelen die uiteindelijk branden moeten voorkomen en de schade moeten beperken. Desondanks durf ik niet te beweren dat we in de komende jaren geen brand meer zullen hebben."

Kennis delen

Michaël van Hulst is ervan overtuigd dat het risicobewustzijn bij de ondernemers in de afval en recyclingbranche groot is. Ze hebben er volgens hem allemaal een belang bij om branden terug te dringen. Branden leiden immers tot een verlies van grondstoffen en hogere verzekeringspremies en daar zit de branche niet op te wachten. Inmiddels trekken meer en meer brandverzekeraars zich uit deze branche terug of ze gaan alleen nog contracten aan met hoge eigen risico's, van wel een miljoen euro. Voor grote multinationals in de branche is zo'n bedrag nog wel op te brengen, maar voor de kleinere spelers is dat natuurlijk heel lastig. Sommige grote ondernemingen hebben besloten het brandrisico helemaal zelf te dragen of overwegen dat te doen, maar hebben ze dan een brandschade van bijvoorbeeld 15 miljoen, dan is dat uiteraard ook voor de allergrootste bedrijven een serieuze aderlating. Behalve deze financiële aspecten telt ook

nog de enorme impact die een grote afvalbrand kan hebben voor klanten, personeel en omwonenden. "De branche zal iets moeten", zegt Michaël van Hulst tot slot. "Daarom heeft de Vereniging Afvalbedrijven een brandpreventieaanpak ontwikkeld met verschillende maatregelen, waaronder het monitoren van de branden en het uitvoeren van brandaudits. We gaan bij elkaar brandaudits doen. Dat is natuurlijk een hele stap, om als concurrenten bij elkaar in de keuken te gaan kijken. Maar twee weten er meer dan een en we willen van elkaar gaan leren. Actiever kennis delen zal dé oplossing zijn, maar een van de oplossingen. We willen in ieder geval de handen in elkaar slaan, omdat we er allemaal van overtuigd zijn dat dit probleem echt moet worden aangepakt." <

Michaël van Hulst

Risk engineers over afvalbranden

DE KLOK STAAT NIET OP VIJF VOOR, MAAR OP VIJF ÓVER TWAALF

Het aantal branden in de recycling- en afvalbranche vertoont een schrikbarend stijgende lijn: **26 branden in 2015, 43 branden in 2016** en waarschijnlijk gemiddeld één brand per week in 2017. “We zien dat er in de afvalbranche veel te veel branden zijn en dat de branche daar niet adequaat genoeg op reageert. Er zijn bedrijven die wel iets doen, maar te veel bedrijven doen feitelijk te weinig op het gebied van schadepreventie. Men wacht af tot het moment dat de verzekeraarbaarheid in het geding komt of totdat een risk engineer met strikte adviezen komt.” Aldus Hak van der Sijp, risk engineer bij HDI Risk Consulting. Met hem en met zijn collega Frank Veugen, eveneens risk engineer bij HDI Risk Consulting, hadden we een gesprek over schadepreventie in recycling en afvalbedrijven.

Frank Veugen (l) en Hak van der Sijp(r)

“In Nederland hebben we ongeveer 1.300 recyclingbedrijven”

Frank Veugen legt uit dat de afvalbranche breed is samengesteld, met recyclingbedrijven op het gebied van metaal, papier, kunststof, rubber et cetera, bedrijven die goederen inzamelen of recyclen of verbranden, bedrijven met enkele werknemers en grote bedrijven met tientallen werknemers in dienst. Verzekeraar HDI is in de hele sector vertegenwoordigd. Veugen: “We verzekeren in één polis de gebouwen, de inventaris en niet te vergeten de bedrijfsschade. We zien regelmatig dat de bedrijfsschade na een brand een grote component van de totale schade is. Dit komt onder meer door de complexiteit van installaties, herbouwvertraging door externe invloeden en het nageoeg ontbreken van uitwijkmogelijkheden.” HDI werd in de afgelopen jaren met diverse schades geconfronteerd. “We kijken daarom heel kritisch naar deze branche en om deze branche te bedienen hebben we een specialist opgeleid”, zegt Hak van der Sijp. “In Nederland hebben we ongeveer 1.300 recyclingbedrijven. Verzekeringstechnisch wordt uitgegaan van het verlies van drie of vier bedrijven per jaar. In 2017 zijn er al meer dan vijftig branden geweest! Het zal duidelijk zijn dat verzekeraars geen charitatieve instellingen zijn en dus hun conclusies trekken.”

Maatwerk

De risk engineers van HDI Risk Consulting adviseren bedrijven op het gebied van schadebeperking. Daarnaast ondersteunen en adviseren zij de afdeling underwriting van HDI op het gebied van acceptatie. Frank Veugen: “We proberen de bedreigingen voor de ondernemers bloot te leggen, zowel met betrekking tot schade als met betrekking tot bedrijfscontinuïteit. Die bedrijfscontinuïteit waarborgen, dat is waar het vooral om draait. We proberen tot een acceptabel niveau te komen voor wat betreft het bedrijfsrisico en voor wat betreft onze verzekeringsportefeuille.” Hak van der Sijp: “HDI wil de klanten maatwerkadviezen geven, custom made. Bij kleine bedrijven is het soms mogelijk het schadepotentieel op een andere manier omlaag te brengen dan bij grote bedrijven. We hebben specifieke adviezen voor de verschillende sectoren in de branche.”

Procedures

De adviezen van Van der Sijp en Veugen zijn tweërlei. Om te beginnen geven zij managementadviezen, die procedureel van aard zijn. Daarbij gaat het om onder meer de procedure bij brandgevaarlijk werken (bijvoorbeeld lassen en slijpen), het rookbeleid in het bedrijf, de bedrijfshuishouding (bijvoorbeeld de wijze waarop brandbare vloeistoffen worden bewaard, het opruimen van rommel nabij machines, de stofhuishouding et cetera) en vergelijkbare procedures. Hak van der Sijp: “Als er binnen het bedrijf moet worden gelast en geslepen, moet men al het brandbare materiaal weghalen of afdekken, er moeten blusmiddelen stand-by zijn, en er moet een aangewezen brandwacht zijn die ook niet even wegloopt tijdens een pauze. Daarnaast moeten elke werkdag de machines worden leeggehaald zodat er geen restgoederen in achterblijven, de machines en de ruimten eromheen >

moeten stofvrij worden gehouden en zo voort. Het belangrijkste in deze branche is dat de opslag tot een minimum wordt gereduceerd en dat de goederen buiten worden opgeslagen, in blokken met veel ruimte ertussen. Inpandig mogen alleen goederen worden verwerkt, maar horen daar niet te worden opgeslagen.”

Detectie en repressie

De tweede soort adviezen betreft investeringen in brandbeveiliging, te verdelen naar branddetectie en brandrepressie. Frank Veugen: “Compartimentering in buitenopslag is een belangrijke vorm van brandbeveiliging in deze branche. Wij adviseren bijvoorbeeld het gebruik van betonnen legioblokken voor scheidingen. Dit zijn grote stapelbare betonblokken, waarmee je een echt goede brandscheiding kunt aanbren-

Reacties

De reacties van de ondernemers op de adviezen van Van der Sijp en Veugen zijn wisselend. Het is niet verbazingwekkend dat de procedurele adviezen gemakkelijker worden opgepakt dan de adviezen die een investering vergen. Frank Veugen: “De ondernemers hebben geen verplichting om een verzekering te nemen en hebben ook geen verplichting om onze aanbevelingen door te voeren. Doen ze dat niet of maar deels, dan is het aan de risk engineer en de underwriter om te bepalen of dat acceptabel is of niet. Met bijvoorbeeld een sprinkler koopt het bedrijf continuïteit, maar niet elke ondernemer heeft voldoende kapitaal om dat te kunnen doen. Sommige ondernemers zien wel in dat ze op een gegeven moment niet anders meer kunnen, want de klok staat niet op vijf voor, maar op vijf over twaalf.”

Broei

Volgens Hak van der Sijp en Frank Veugen is broei nog altijd de hoofdoorzaak van brand bij afvalbedrijven. Van der Sijp zegt: “Bij broei gaat het meestal over niet-homogene producten. Ook in verontreinigd metaal kan broei ontstaan. Hetzelfde geldt voor kunststof dat met voedingsresten is vervuild. Een tendens is dat bij recyclingbedrijven veel branden op zondag ontstaan. In het verleden dachten we dat het hierbij om brandstichting ging, maar wat gebeurt er in feite? Op vrijdagmiddag bouwt men het werk af, er blijven goederen liggen en die hebben vervolgens twee dagen om te gaan broeien. Vooral in de zomer, in een heel warm weekend, kan op zondag brand ontstaan. Je zou een deel van de schades kunnen voorkomen door zeven dagen per week te gaan werken, maar ook daar hangt natuurlijk een kostenplaatje aan.”

“Compartimentering in buitenopslag is een belangrijke vorm van brandbeveiliging in deze branche”

gen. Daarnaast zijn er allerlei maatregelen te bedenken, van automatische detectie in combinatie met manuele of automatische blusinstallaties tot volledige sprinklerinstallaties. Brandrisico's zijn veelal herleidbaar naar de goederen en de bedrijfsprocessen. De materiële schadelast zit hem vaak niet in de grondstoffen. Vaak zijn deze niet eens verzekerd. Het gaat om het behoud van het gebouw en de installaties. Die vertegenwoordigen voor de bedrijven de grootste waarde.”

Hak van der Sijp: “Er zijn inmiddels bedrijven die het risico zelf moeten dragen. Een verzekering nemen met een hoog eigen risico wil niet altijd helpen, want een brandschade gaat bijna altijd boven het eigen risico uit. Het is op dit moment ook geen premiekwestie meer. Wat telt is, dat men aan preventie moet doen. We willen die brandschades niet meer, ook niet tegenover een hogere premie of een hoog eigen risico.”

Rol van de overheid

Hak van der Sijp heeft tot slot nog een boodschap voor de overheid. “Het is mijn persoonlijke mening dat de overheid zich hier intensiever mee zou moeten bemoeien”, zegt hij. “We doen in beginsel aan recycling om het milieu te sparen, maar het milieu is natuurlijk niet gediend met deze branden. Het zijn branden met een ongelooflijk grote uitstoot van rook, roet en giftige stoffen. Als de overheid het milieu wil beschermen, moet zij niet alleen naar de voorkant van recycling kijken, maar ook naar de gevolgen voor het milieu als er brand uitbreekt. De overheid moet meer naar het totaalplaatje kijken als het om het milieu gaat. De overheid kan namelijk regelgeving uitvaardigen, een verzekeraar kan dat niet. De overheid zou daarom branchebreed naar de gevolgen van het huidige beleid moeten kijken.” <

Eije Dekker

Eije Dekker, manager van het team Kas, Plant en Dier bij Achmea Expertise, vindt de stalbranden een groot maatschappelijk probleem. “Het is niet zo dat het aantal branden toeneemt, maar de stallen zijn groter, er komen daardoor meer dieren om en als gevolg daarvan hebben de maatschappij en de politiek er meer en meer moeite mee deze branden te accepteren.”

GROEIEND

RISICOBEWUSTZIJN

DOOR MAATSCHAPPELIJKE DRUK

In het Bouwbesluit van 2014 zijn de richtlijnen voor de bouw van nieuwe stallen aangescherpt. Deze richtlijnen betreffen met name de beveiliging van elektronica, de toepassing van brandwerend isolatiemateriaal, de bouw in compartimenten en de aanleg van een sprinklerinstallatie. Waarschijnlijk wordt de kans op brand daardoor verkleind, of wordt de schade erdoor beperkt, maar toch zijn er nog stallen

die na 2014 zijn gebouwd, tot de grond toe afgebrand, waarbij tienduizenden dieren het leven lieten. “Als ik zou weten hoe dat kan, zou ik hier niet zitten”, zegt Eije Dekker. “Dan gingen we er ter plaatse iets aan doen of zouden we de voorwaarden voor verzekering aanscherpen.”

Elektronica

Ook in nieuwe stallen is de elektronica

vrijwel altijd de brandoorzaak. Dekker: “Dat hoeft niet altijd kortsluiting te zijn, er kan ook een vonkje overspringen. Als dat gebeurt op een plek waar het geen kwaad kan, is er nog niks aan de hand natuurlijk. Maar in zo’n stal heb je altijd gassen, kurkdroog stof en noem maar op. Je kunt nog zo veel voorkomen, maar het gebeurt toch een keer.” Een factor van betekenis is dan de aanwezigheid van luchtwassers in >

“Voor schade-experts maakt het niet uit of een stal met 2.000 of met 20.000 dieren is afgebrand.”

moderne stallen. Dit zijn luchtcirculatiesystemen die de lucht zuiveren en zo de stank voor de omgeving beperken. Dekker: “Ik wil niet zeggen dat die luchtwassers de brand veroorzaken, maar de kans dat een brand heel groot wordt, wordt door die luchtwassers in ieder geval niet verkleind. De kans op verspreiding van de brand wordt er zeker door vergroot.”

Drie experts

Het is niet het werk van Eije Dekker en zijn mensen om na een brand de oorzaak vast te stellen. Dat is het werkterrein van de toedrachtsonderzoekers van Achmea of van de gespecialiseerde toedrachtsonderzoekers die ervoor worden ingehuurd. Ook heeft het team Kas, Plant en Dier geen bemoeienis met de acceptatie van objecten, al komt het voor dat er adviezen aan acceptanten en inspecteurs worden verstrekt op grond van de vele bezoeken die aan bedrijven worden afgelegd. “Wij komen in actie als er een schade is”, licht Dekker toe, “om als schade-expert zo snel mogelijk en zo goed mogelijk de schade te regelen en te beredden wat we kunnen. Soms zijn we al aanwezig als de brandweer nog aan het werk is, maar dan kunnen we nog niet veel doen en dus komen we meestal daarna. Als zo’n stal helemaal verloren is, gaan er drie experts naartoe, een voor de gebouwen, een voor de bedrijfschade en een voor de dieren.”

Eerst de dieren

Volgens Dekker maakt het voor de werkwijze van de schade-experts niet uit of een stal met 2.000 dieren is afgebrand of een stal met 20.000 dieren. “Als we in zo’n stal komen en er blijken nog dieren te leven, dan krijgt eerst een veearts de gelegenheid om die dieren een spuitje te geven. Verder dierenleed moet

natuurlijk zo goed mogelijk worden voorkomen. Het eerste dat wij vervolgens moeten regelen, is dat de dieren worden opgeruimd. Als je dat niet op tijd doet, geeft dat overlast, zeker in de zomermaanden. Bovendien blijft zo’n kadaver na een paar weken niet in de kraan hangen. Vaak is in de beginfase ook al iemand aan het regelen dat

na het opruimen van de dieren de gebouwen worden gesloopt.”

Betrokken partijen

“Tegenwoordig heb je na zo’n brand met veel partijen te maken”, vervolgt Eije Dekker. “Dit is vooral het geval met grote bedrijven. In het verleden waren de boer en zijn vrouw

de gesprekspartners, maar tegenwoordig heb je bedrijfsleiders, adviseurs en niet te vergeten contra-experts. Ook moet er geregeld worden overlegd met omgevingsdiensten, gemeentelijke afdelingen, milieuambtenaren, het waterschap als er mest in het gebied is uitgelopen en een gespecialiseerd schoonmaakbedrijf als er asbest is vrijgekomen. Het punt is dat wij als schade-experts regelmatig bij dit soort schades komen en goed weten wat er moet gebeuren en wat er wel en niet mag. We zijn er als verzekeraar om oplossingen te bieden, zo voelt dat in ieder geval wel. We hebben echter met heel verschillende typen ondernemers te maken. De een gaat meteen zelf van alles regelen en schakelt zelf de nodige bedrijven in. De ander zit met de handen in het haar, geeft ons alle vertrouwen en laat ons alles doen. De een staat op en gaat aan de slag en de ander werkt eerder tegen, niet uit onwil, maar uit onwetendheid en onzekerheid."

Geruchten

Vervelend is het wanneer na zo'n brand de geruchtenmachine op gang komt. "Er doen altijd geruchten de ronde", zegt Dekker. "Dan vertelt iemand bijvoorbeeld dat hij 's nachts, nog vóór de brand, de varkens heeft horen krijsen. Iemand anders meent te weten dat er iets is gebeurd wat niet zou mogen. Die vertelt het aan een tweede en bij de derde persoon is het verhaal al heel anders. Zo worden mensen al snel beïnvloed, soms ook door de pers. Verhalen die in de media komen, krijgen soms ook een eigen geluid en een eigen betekenis. Ondertussen proberen wij zaken snel af te handelen en is iedereen met de beste bedoelingen aan het werk, maar zulke verhalen komen de snelheid niet ten goede. Je moet er rekening

mee houden dat alles wat je doet, onder een vergrootglas komt te liggen."

Nog te verzekeren?

De vraag of dergelijke bedrijven in de intensieve veehouderij nog wel zijn te verzekeren, is niet aan de orde. Dekker: "Natuurlijk heeft een verzekeraar zijn eigen normen, richtlijnen en criteria om iets wel of niet te verzekeren, maar als een bedrijf een vergunning van alle instanties heeft en door de brandweer is gecontroleerd, dan is het niet zo gemakkelijk om als verzekeraar te zeggen: dat gaan wij niet verzekeren. Bovendien is het zo dat de stalbranden niet alleen maar op bedrijven voorkomen die niet op orde zijn. In de afgelopen periode zijn ook de meest toonaangevende bedrijven in de brand gegaan. Ook speelt mee dat Achmea als grootste verzekeraar in de sector er ook echt voor de sector is. Je hebt niet altijd uitsluitend een commercieel doel. We hebben met organisaties van agrariërs te maken en als de sector andere normen dan de verzekeraar heeft, moet je ergens bij elkaar zien te komen."

Risicobewustzijn

Het lijkt er niettemin op dat de maatschappij als geheel ten aanzien van de intensieve veehouderij steeds meer een ander standpunt dan de sector zelf inneemt, niet op de laatste plaats vanwege de vele stalbranden. Dekker: "In het verleden was het inderdaad een kleine groep die andere normen had, maar die groep wordt groter. Meer en meer wordt duidelijk dat het zo niet verder kan. De sector ziet het probleem ook zelf wel in, maar ga maar eens een bestaande stal ombouwen tot een stal die helemaal toekomstbestendig is en aan alle eisen voldoet die tegenwoordig worden gesteld. Zeker kleinere bedrijven doen of kunnen dat niet, hebben daardoor geen toekomst en daardoor worden de grotere bedrijven nog groter. Wel is merkbaar dat de druk vanuit de maatschappij tot een groter risicobewustzijn bij de ondernemers leidt. En als verzekeraar hopen wij daar ook een steentje aan bij te dragen, omdat zo de actiebereidheid van de ondernemers groeit om nog meer in brandveiligheid te investeren." <

"Verhalen die in de media komen, krijgen soms ook een eigen geluid en een eigen betekenis"

René Schage (l) en Rob Lipman (r)

BRANDWEER NEDERLAND TREKT LERING UIT DE STALBRANDEN IN AGELO

Op 13 augustus 2017, rond half twaalf 's nachts, ontstond brand in een varkensfokbedrijf aan de Oppersveldweg in Agelo. Omdat het een zeer grote brand was, werden diverse brandweerkorpsen in de omgeving gealarmeerd. Rob Lipman van Brandweer Twente was de eerste Officier van Dienst ter plaatse. Bij het onderzoek na de brand was René Schage betrokken. René Schage is Officier van Dienst bij Brandweer Twente en tevens vakspecialist brandveiligheid. In de brandweerkazerne van Almelo hadden we met Lipman en Schage een gesprek over het bestrijden en voorkomen van stalbranden.

“We moesten concluderen dat we ook de tweede stal niet konden behouden”

Rob Lipman werd die nacht in augustus iets voor twaalf uur gealarmeerd. Onderweg vanuit Almelo naar het circa 18 kilometer oostelijker gelegen Agelo wist de meldkamer al te berichten dat het een serieuze stalbrand was. De eerste bevelvoerder die al ter plaatse was, gaf door dat het toen al een uitslaande brand was en schaalde op naar een zeer grote brand. Lipman gaf vanuit zijn auto opdracht groot watertransport te regelen, evenals een tweede hoogwerker en een aantal tankwagens. Toen hij na ongeveer twintig minuten bij het bedrijf aankwam, waren er al drie brandweerwagens ter plaatse, vanuit Weerselo, Ootmarsum en Tubbergen. Vanuit Oldenzaal was er nog een wagen op komst. Het was voor Lipman meteen duidelijk dat in ieder geval de eerste van vier megastallen onhoudbaar was. Deze stal stond op dat moment al over de volle breedte volledig in brand.

Ook de tweede stal

“Mijn vraag was of we de tweede stal, die met de eerste één constructie vormde, wel konden behouden”, vertelt Rob Lipman. “De eerste bevelvoerder gaf aan dat tussen die twee stallen een brandwerende scheiding van zestig minuten zou moeten zitten. Aan de voorkant, waar één auto stond, was toen nog niet te zien of de brand ging overslaan. Maar aan de achterkant, waar twee auto’s stonden, bleek dat de brand er eigenlijk al doorheen was en dat we ook de tweede stal niet zouden kunnen behouden. Op dat moment hebben we besloten dat het niet langer veilig was om in de tweede stal te zijn

en hebben we de stoplijn na die tweede stal gecreëerd.” Tussen de tweede stal en de derde en vierde stal zat een ruimte van zes à zeven meter. Deze was voldoende om de derde en vierde stal te behouden. Ook de twee woonhuizen bij het bedrijf, van de veehouder en van zijn zoon, bleven onbeschadigd.

Zwakke punt

De oorzaak van de brand werd niet gevonden. Wel kon worden vastgesteld waarom de brand al redelijk snel naar de tweede stal oversloeg. Het zwakke punt was de goot in de V-vorm van de twee daken, pal boven de brandwerende scheiding. Boven die scheiding en onder de goot door kon het vuur zich verspreiden. Blussen van bovenaf had geen effect, omdat het water via de goot werd afgevoerd. Inpandig kon geen actie worden ondernomen, niet alleen omdat dit onveilig was, maar ook doordat een geïsoleerd plafond het zicht op de brand ontnam. Dit plafond was van sandwichpanelen met brandbare isolatie ertussen gemaakt. Doordat de kopse kanten ervan niet waren afgewerkt, had het vuur in deze panelen uiteindelijk vrij spel.

Geen vluchtdieren

“Toen we moesten concluderen dat we ook de tweede stal niet konden behouden”, vertelt Rob Lipman, “was meteen de vraag aan de orde wat er met de dieren in die stal moest gebeuren. We hebben de boer gevraagd de dieren eruit te halen, maar volgens hem was dat onmogelijk. Deze

varkens zijn in de basis geen vluchtdieren, is onze ervaring, dus de dieren zouden met drijfborden moeten worden weggeleid en daar was onvoldoende tijd voor. Bovendien, zei de boer, zou hij er buiten nergens mee naartoe kunnen, hij had er geen opvanglocatie voor. Dit zou betekenen dat de zeugen en de biggen het alsnog niet zouden overleven, omdat ze binnen redelijk geconditioneerde omstandigheden hebben, met een strakke basistemperatuur. Het was op dat moment natuurlijk verschrikkelijk, voor de veehouder en zijn familie, voor de brandweermensen die daar aan het werk waren en natuurlijk vooral ook voor de dieren.” Uiteindelijk zouden bij de brand, volgens de media, circa 1.000 fokzeugen en 8.000 à 10.000 biggen omkomen.

Inventaris van kunststof

De afgebrande stallen in Agelo waren in 2011 gebouwd, de twee behouden stallen eerder. De nieuwgebouwde stallen waren conform een handreiking gebouwd die gebaseerd was op de destijds voorgenomen wijziging van Bouwbesluit 2012 in 2014. Toch kon de brandweer weinig uitrichten, met name doordat de intensiteit van de brand enorm was. Dit werd dan weer veroorzaakt doordat de inventaris in de stallen, dat wil zeggen de schotten en hekken van de dierenverblijven, van brandbaar kunststof was. Ook in het Bouwbesluit is op dit punt niets geregeld. “Deze inventaris heeft ons echt genekt”, zegt vakspecialist brandveiligheid René Schage. “Wat ons daarnaast had kunnen helpen was een afstand van zes à >

zeven meter tussen de eerste en tweede stal, net als tussen de nieuwe en bestaande stallen. Voor ons is dat ruim voldoende om te voorkomen dat de brand overslaat. Plak je twee stallen aan elkaar, dan heb je eigenlijk een brandscheiding nodig die misschien wel anderhalve meter boven de goot uitsteekt. Ook dan hebben we misschien nog een kans om er iets van te maken."

Risicogericht adviseren en toezicht

René Schage is lid van een werkgroep van Brandweer Nederland die zo is samengesteld dat vanuit zowel brandonderzoek als risicobeheersing en ook incidentbestrijding ervaringen met specifieke branden kunnen worden ingebracht. Schage wil lering uit de brand in Agelo trekken en op grond daarvan een presentatie maken voor de hoofden risicobeheersing bij de brandweer, met het doel input te geven voor risicogericht adviseren en risicogericht toezicht. De afstand tussen stallen en de inventaris van kunststof in met name varkensstallen zijn wat dat betreft belangrijke aandachtspunten. "Het is ons idee om bij het bouwen van stallen zo vroeg mogelijk onze inbreng te hebben", aldus René Schage, "dus niet pas bij een vergunningaanvraag, maar al bij het initiatief tot het bouwen van de stal. We willen vroegtijdig onze adviezen vanuit onze brandonderzoeken en de incidentbestrijding inbrengen, zodat ook duidelijk wordt wat men bij een brand van ons mag verwachten en wat het maximaal haalbare is. We weten natuurlijk dat er nog ontzettend veel bestaande stallen zijn die nog helemaal niet aan het Bouwbesluit voldoen. Hooguit kan daar nog iets worden gedaan bij het verplicht verwijderen van de asbestdaken in de komende jaren, maar dat zal lastig zijn."

Toezicht en handhaven

De brandweer wil al bij het initiatief tot het bouwen van een stal aan tafel zitten, omdat later, bij het verlenen van de vergunning,

alleen nog een toets mogelijk is of aan de regelgeving is voldaan. Meer winst wordt verwacht van het eerder aan de orde stellen van de brandveiligheidsaspecten. In tweede instantie volgt dan het toezicht op de realisatie van de besproken brandveiligheid. René Schage: "Bij de brandweer stond het controleren van veestallen niet hoog op de prioriteitenlijst. Dat was veel meer een gemeentelijke taak. Ook is handhaven alleen maar op grond van regelgeving mogelijk en niet op grond van afspraken tussen de brandweer en de stalhouder. Wel kan er tussen de brandweer en de stalhouder sprake van gelijkwaardigheid zijn, als ze met elkaar in

"Het is ons idee om bij het bouwen van stallen zo vroeg mogelijk onze inbreng te hebben"

gesprek zijn over de bedrijfsvoering en hoe die op een brandveilige manier inhoud kan worden gegeven. Het bevoegd gezag, lees de gemeente, blijft natuurlijk de aangewezen partij om toestemming te geven het op die wijze te doen en om te gaan handhaven als daarvan wordt afgeweken."

Normcommissie

Brandweer Nederland participeert ook in de normcommissie en zit aan tafel bij het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties voor de continue doorontwikkeling van de bouwregelgeving in Nederland. Ook daarbij worden de ervaringen als met de brand in Agelo ingebracht. Schage: "Wel blijft de bouwregelgeving een consensus tussen alle partijen

die daar aan tafel zitten. We zullen daarom nooit een Bouwbesluit krijgen waarin alleen de brandveiligheid optimaal wordt geregeld. Dat gaat niet gebeuren, ook al willen we dat heel graag. Het zal altijd een economisch gemiddelde blijven." Ook om andere redenen schiet het Bouwbesluit tekort. Het betreft immers alleen maar regelgeving voor het gebouw zelf en niet voor de inventaris. Als de wanden niet dragend zijn, mogen ze bijvoorbeeld in kunststof worden uitgevoerd. Schage: "Ik begrijp heel goed dat de hygiëne in een varkensstal de drijfveer is om de inrichting goed te krijgen, maar dan nog is het te overwegen om bijvoorbeeld geen PVC te gebruiken. Alleen al de rook daarvan is funest voor de dieren."

Inzet van Salvage

Bij de stalbrand in Agelo was ook een van de Salvagecoördinatoren aanwezig. Volgens René Schage kan Stichting Salvage in zulke omstandigheden goede diensten bewijzen, bijvoorbeeld als het gaat om het beperken van de schade. Hij vertelt: "In de eerste stal die afbrandde, zat ook de hoofdstroomvoorziening voor het hele bedrijf. De andere drie stallen waren daar afhankelijk van. Omdat de dieren in de stallen direct last hebben van te veel schommeling in temperatuur en daardoor zelfs kunnen omkomen, is het zaak zo snel mogelijk over een noodstroomaggregaat te beschikken. In dit geval kwam een van de boeren in de omgeving al meteen met een aggregaat aanrijden, net als andere boeren met gierketels gevuld met water. Wat dat betreft is de noaberhulp in deze streek nog ontzettend groot. Maar ook Salvage kan dan met haar back-upsystemen zaken goed en snel organiseren en bijvoorbeeld die stroomvoorziening als een prioriteit hebben. Zulke randverschijnselen moeten op zo'n moment gewoon heel goed worden geregeld." <

STALBRANDEN VRAGEN EEN BREDE VISIE OP DIERENWELZIJN

De Partij voor de Dieren ziet de oplossing van het probleem van de stalbranden in een bredere visie op dierenwelzijn. “Stuur je uitsluitend op het aspect van de stalbranden, dan sluit je je ogen voor andere problemen die je wellicht in samenhang zou kunnen oplossen.” Aldus Esther Ouwehand, lid van de Tweede Kamer namens de Partij voor de Dieren. Zij pleit vooral voor een vrije uitloop van dieren, dag en nacht, zodat de dieren bij een brand naar buiten kunnen vluchten.

Vanuit haar inzet in de Tweede Kamer en vanuit haar hart voor dieren gruwet Esther Ouwehand van de stalbranden waarbij duizenden dieren een afschuwelijke dood vinden. Ze zegt: “Als je de beelden daarvan op televisie ziet, wordt in één klap duidelijk wat we dieren in onze vee-industrie aandoen. Dan realiseren mensen zich pas wat het betekent om als dier in de vee-industrie ter wereld te komen. Dieren krijgen zo weinig bescherming dat ze levend verbranden en een gruwelijke doodsstrijd doormaken. Het illustreert op de meest schrijnende wijze hoe weinig morele waarden

daadwerkelijk in dierenbescherming worden omgezet. Dieren krijgen niet eens de kans om naar buiten te vluchten wanneer ze in hun bedompte hokken met brand te maken krijgen.”

Regelgeving voldoende?

Om het aantal stalbranden drastisch terug te brengen, moet volgens de Partij voor de Dieren om te beginnen de regelgeving die in het Bouwbesluit 2014 voor nieuwe stallen is afgesproken – een betere beveiliging van elektra, de toepassing van brandwerend materiaal en compartimentering – ook voor bestaande stallen verplicht worden gesteld.

“Wel moeten we kritisch kijken of deze regelgeving voldoende is”, zegt Esther Ouwehand. “Ik sprak laatst een varkenshouder die twee keer brand had gehad: de eerste keer onder de oude regelgeving en de tweede keer onder de nieuwe, waarbij hij dus aan het Bouwbesluit had voldaan. Hij vertelde me dat hij brandwerende materialen had gebruikt, maar – hoe wrang – door de vette lichaamsmassa van de varkens liep de temperatuur zo hoog op, was de hitte zo verzengend, dat ook die brandwerende materialen in een mum van tijd weg waren.” >

Uitgebreidere visie

“Maar eigenlijk vraagt de hele crisis in de veehouderij een uitgebreidere visie”, vervolgt zij. “Stuur je uitsluitend op het aspect van de stalbranden, dan sluit je je ogen voor andere problemen die je wellicht in samenhang zou kunnen oplossen. Het is bijvoorbeeld een feit dat een vrije uitloop voor dieren, dag en nacht, ontzettend veel waarde aan het dierenwelzijn toevoegt. Bovendien komen ze dan niet in een brand om, omdat dieren van nature het instinct hebben om voor gevaar te vluchten. Daarom pleiten wij voor een meer geïntegreerde visie op de veehouderij. Kijk je naar dierenwelzijn en ook naar de natuur en milieunadelen van de huidige veehouderij, dan kom je uit op een krimp van de veestapel en op een vrije uitloop van dieren. We moeten ervoor zorgen dat de systemen waar de boeren in gaan investeren, voor de toekomst houdbaar zijn, omdat de roep om meer dierenwelzijn in de samenleving niet meer zal verstommen en omdat de

opdrachten op het gebied van natuur en milieu alleen maar zwaarder zullen worden, om maar te zwijgen over de klimaatopdrachten die op ons afkomen.”

Economisch belang weegt zwaarder

Dat de geïntegreerde visie op de veehouderij nog geen gemeengoed is, komt volgens Esther Ouwehand doordat het economisch belang zwaarder dan het dierenwelzijn weegt. “De macht van de vee-industrie is groot”, zo zegt ze, “en dat is al jaren een gegeven. De overheid kiest ervoor haar beleid volledig door de sector zelf te laten schrijven. Het zijn altijd de sectororganisaties die met het ministerie om de tafel zitten om nieuwe regels uit te werken en nooit de dierenrechtenorganisaties, die naar onze mening de gelegenheid moeten krijgen om meer gewicht in de schaal te leggen. Het belang van de export van goedkope karbonaadjes en kipfiletjes maakt dat de overheid wegstijgt bij de morele bezwaren

Esther Ouwehand

die een groot deel van de samenleving opwerpt tegen de manier waarop dieren in de vee-industrie worden behandeld. Daarom hecht de overheid er weinig waarde aan de veehouderij zo te veranderen, dat we in Nederland kunnen zeggen dat er in ieder geval aan de basisnormen voor dierenwelzijn is voldaan. We kunnen er geld aan verdienen, zo denkt de overheid, en dan zullen we het doen ook.” Komt de rijksoverheid niet tot gewijzigde regelgeving, dan hebben de provincies en de gemeenten geen mogelijkheid dat wel te doen. Esther Ouwehand: “Als in de vergunningverlening, die op het niveau van provincies en gemeenten plaatsvindt, niet een wettelijke grond is ingebouwd, gaan deze overheden de zaak gewoon verliezen als zij bijvoorbeeld strengere maatregelen ten aanzien van brandveiligheid stellen.”

Stemverhoudingen

Om in het overheidsbeleid een kentering teweeg te brengen, heeft de Partij voor de Dieren de stemverhoudingen in de Kamer niet mee. Het CDA en de VVD zijn de traditionele bio-industriepartijen, met de SGP en de ChristenUnie als trouwe suppor-

“De macht van de vee-industrie is groot en dat is al jaren een gegeven”

ters. Aan de andere kant staan de partijen die kritisch zijn ten opzichte van de vee-industrie, met name de Partij voor de Dieren, de SP en GroenLinks. Volgens Esther Ouwehand zit de PVV soms aan de ene kant en soms aan de andere kant van de scheidslijn, door soms voorstellen te steunen om dieren beter te beschermen en “met hetzelfde gemak”, zo zegt ze, voorstellen van het CDA en de VVD te steunen die een verdere bestendiging van de bio-industrie met zich meebrengen. “Dan hebben we nog D66 en de PvdA en bij deze partijen zie je dat hun mooie woorden over dierenwelzijn als eerste sneuvelen als ze gaan regeren”, aldus Ouwehand. “PvdA had heus mooie beloften op het gebied van dierenwelzijn, maar daar zagen we niet veel van terug toen deze partij met de VVD ging regeren. En na de verkiezingen zagen we D66 als een blad aan de boom omdraaien toen ze coalitiepartner werd.”

Principes inleveren

“Vlak voor de zomer”, zo licht zij toe, “tijdens de formatie, hebben wij met een motie op maatregelen aangedrongen om het aantal stalbranden fors te verminderen. De evaluatie van het Actieplan Stalbranden 2012-2016, die eind 2016 zou plaatsvinden, was er in juli 2017 nog niet. Het kabinet was dus zijn toezegging niet nagekomen. Wij zagen in ieder geval dat in die vijf jaar geen daling van het aantal stalbranden of van het aantal omgekomen dieren was gerealiseerd. D66 was eerder samen met ons opgetrokken om extra maatregelen te vragen als zou blijken dat het effect van het Actieplan Stalbranden onvoldoende was. Maar toen D66 aan de formatieonderhandelingen meedeed, stemde zij tegen onze motie. In tijden van oppositie willen D66 en ook de PvdA dierenwelzijnsmaatregelen steunen,

maar wanneer ze er echt iets aan kunnen doen, leveren ze die principes weer in.”

Werk te verzetten

De Partij van de Dieren zal D66 in de komende regeerperiode aan de belofte houden dat ze echt werk wil maken van brandveiligheid. Wat echter daarvan in het coalitieakkoord terecht is gekomen, belooft weinig goeds. Ook van de nieuwe CU-minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit Carola Schouten verwacht Esther Ouwehand niet meteen ingrijpende maatregelen, “maar we zullen er alles aan doen om ervoor te zorgen dat brandveiligheid niet aan haar aandacht ontsnapt”, zo zegt ze. “Ik heb al een debat met haar aangevraagd en hoop dat de minister eerlijk genoeg is om toe te geven dat er meer nodig is om stalbranden te verminderen dan wat nu in het regeerakkoord staat. We hopen haar tot meer ambities te verleiden, maar gelet op de constructie van dit kabinet, met CDA en VVD als dieselmotorblok, is er ongetwijfeld voor ons nog veel werk te verzetten!” <

BOUW EEN PROEFSTAL MET HET STABLE SAFE-SYSTEEM!

Een andere constructie van stallen, betere preventieve maatregelen en een gedegen controle en handhaving zijn voor Dion Graus, lid van de Tweede Kamer namens de Partij Voor de Vrijheid, de eerste maatregelen die nog meer dierenleed door grote stalbranden zo veel mogelijk kunnen voorkomen.

Daarnaast pleit hij voor een beter verdienmodel voor de veehouders, zodat zij niet worden gedwongen grote hoeveelheden dieren tegelijk te houden. Tot slot stelt Graus vast dat de rechten van dieren in de Grondwet moeten worden opgenomen.

Dion Graus zet zich al tientallen jaren voor dierenwelzijn in, eerst als televisie-programmamaker en daarna als politicus. Ook de reductie van het aantal stalbranden heeft bij hem altijd hoog op de agenda gestaan. Al in 2010 verzocht hij de regering in een motie een stalbrandpreventieplan op te stellen, in samenwerking met brandweer, veehouders en verzekeringsmaatschappijen. De motie werd aangenomen, maar nu, zeven jaar later, meldt het regeerakkoord niet veel meer dan dat het kabinet het aantal stalbranden wil verminderen en hiertoe samen met verzekeringsmaatschappijen en ketenkwaliteitssystemen afspraken zal maken. "Wij trekken al zeven jaar aan de bel en de partijen die nu in de coalitie zitten, hebben ons lang niet altijd gesteund", aldus Graus.

Stable Safe

Toch was de motie van Dion Graus in 2010 direct aanleiding voor een vergaand plan om dieren in staat te stellen te vluchten uit een brandende stal. De motie was voor twee uitvinders de trigger om aan de slag te gaan en zij ontwierpen Stable Safe: een systeem waarbij de tussenschotten in varkensstallen bij een brand automatisch naar het gangpad omvallen, waardoor de varkens kunnen vluchten. En dat doen ze ook, zo is volgens Graus proefondervindelijk bewezen. Het

systeem werd in 2015 in de Tweede Kamer gepresenteerd en oogste toen veel waardering van brandweermensen, veehouders, dierenwelzijnsorganisaties en verzekeraars. “Daarom heb ik gevraagd een proefstal met dit systeem te bouwen”, vertelt Dion Graus. “De regering zou dat mede kunnen faciliteren, net zoals ze de bouw van voorbeeldvarkensstallen in Brabant heeft gefaciliteerd. Tot nu toe is dat helaas niet gebeurd. Ik hoop dat bij de nieuwe minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit er wel door te krijgen.”

Preventie

Ongeacht of een stal met het Stable Safe-systeem is uitgerust, of aan alle voorschriften in het Bouwbesluit voldoet, moeten veehouders preventiemaatregelen nemen. Dion Graus hamert hier al jaren op, maar voelt zich soms een roepende in de woestijn. Hij zegt: “Ik heb behalve over stalbranden ook over knaagbranden gesproken. Heel veel stalbranden worden immers door knaagdieren veroorzaakt, muizen en ratten, die meestal vrij gemakkelijk door gaten en kieren een stal kunnen binnenkomen. Die beesten knagen kabels door, waardoor kortsluiting kan ontstaan, of ze laten hun ontlasting op warmtelampen

“Dieren tellen in ons land nog altijd niet echt mee”

vallen, die vervolgens kurkdroog wordt en in brand kan vliegen. Er zijn allerlei manieren om die knaagdieren te weren, bijvoorbeeld door gaten en kieren te dichten, maar ook door rondom de stal een geur te verspreiden die deze dieren naar vinden.”

Inspectie

Een volgende stap is dan inspectie, dus controle of de veehouders de juiste constructie en preventiemaatregelen hebben genomen. Ook op dit gebied bespeurt Dion

Graus weinig daadkracht. “Ik ben al elf jaar moties aan het indienen voor een verhoging van de kwaliteit en kwantiteit van wat nu de NVWA is. Die moties zijn keer op keer verworpen. De tegenstemmers heb ik daarom gevraagd hoeveel doden er eerst moeten vallen voordat ze mij zouden gaan steunen. De vier doden door de salmonella-besmetting in de zalm van Foppen waren klaarblijkelijk niet voldoende. Dankzij de finoprilaffaire staat nu eindelijk in het regeerakkoord dat er 20 miljoen euro naar de NVWA gaat. Wel moet ik nog zien of dat geld naar de handhavers en de controleurs gaat en niet naar de overhead. Ik hou mijn hart vast. Bovendien zijn er nauwelijks nog goede inspecteurs. De wet deugt wel, maar de inspecteurs weten die niet te vertalen naar een proces-verbaal, een bestuurlijke boete of een strafrechtelijke zaak. Ook dat is een probleem.”

Beter verdienen model

Liever nog dan de hiervoor besproken symptoombestrijding wil Dion Graus een

meer duurzame oplossing van het stalbrandenprobleem bewerkstelligen. Zo’n oplossing ziet hij in het verdienmodel van de veehouders. “Wij zijn voor kleine gezins en familiebedrijven”, zegt hij. “De bio-industrie is ontstaan omdat die kleine gezins en familiebedrijven met een gering aantal dieren niet meer konden rondkomen en dat kwam doordat de prijs per dier of de prijs van dierenproducten ontzettend afnam of niet meeontwikkelde met de prijsindex. Boeren krijgen niet veel meer voor een ei of een liter melk dan tien of twintig jaar geleden. Daarom moesten ze, om toch een leuke boterham te verdienen, heel veel dieren gaan houden. Wij vinden dan ook dat er aan een beter verdienmodel voor boeren, tuinders en vissers moet worden gewerkt, ten laste van de grote inkoopmachtes in de retail. En vervolgens zijn we zonder de bio-industrie ook van de stalbranden af waarbij tienduizenden dieren tegelijk omkomen.”

Grondwet

“Dieren tellen in ons land nog altijd niet echt mee”, aldus Dion Graus tot slot. “Wat dierenwelzijn betreft zijn we een ontwikkelingsland. Dierenwelzijn is nog steeds ondergeschikt aan het economisch belang, behalve bij de Partij voor de Dieren en de Partij Voor de Vrijheid. Daarom pleit ik ervoor dierenrechten in de Grondwet op te nemen. Na de dierenpolitie, meldnummer 144 Red een dier, gevangenisstraffen voor dierenbeulen en het veterinaire forensisch team gaat me ook dat nog wel eens lukken. Zodra de rechten van dieren in de Grondwet zijn vastgelegd, is het einde oefening met het economisch belang boven dierenwelzijn stellen. Dieren waren er eerder dan mensen, of je nu gelooft in de evolutietheorie of in het scheppingsverhaal. Daarom hebben dieren wel degelijk rechten. Als je dan ziet hoeveel dieren de laatste jaren in stalbranden zijn omgekomen, zonder enige steun tot een tegenactie, zie je ook dat een dier helemaal niet telt. Het vraagt een gedragsverandering en een andere manier van denken om daar verandering in te brengen.” <

Dion Graus

OVER HET BELANG VAN DE VERPLICHTE RISICOAANSPRAKELIJKHEIDS-VERZEKERING

Hoe groot is de maatschappelijke impact van bedrijfsbranden zoals stalbranden, afvalbranden en branden in binnensteden? Volgens prof. dr. Ira Helsloot valt die impact erg mee. Helsloot is hoogleraar Besturen van veiligheid aan de faculteit Managementwetenschappen van de Radboud Universiteit Nijmegen. Hij wijst erop dat sommige groeperingen het brandrisico nogal eens aanwenden om een andere doelstelling te verwezenlijken, namelijk het weren van de bedrijven waar het om gaat.

We hebben met grote regelmaat grote branden en het effect ervan is eigenlijk heel klein”, aldus Helsloot. “Branden als bij Chemie-Pack en ook de stalbranden halen de media en hebben vooral een impact voor de eigenaren en werknemers van die bedrijven, maar het effect op de omgeving in de zin van rook of wat dan ook is meestal gering. Ook de maatschappelijke impact valt heel erg mee. Bij die stalbranden en bij sommige andere typen branden zie je natuurlijk wel dat groepen in de samenleving iets willen, bijvoorbeeld minder veehouderij, en daarom in de media of de politiek belangstelling voor die branden organiseren. Dat is een bekend bestuurskundig fenomeen, maar het is iets anders dan een brede maatschappelijke impact.”

Verstandig uitgangspunt

Mocht de overheid al willen dat de desbetreffende risicovolle bedrijven zouden worden geweerd of dat het brandrisico ervan zou worden verkleind, dan staan haar daartoe niet veel instrumenten ter beschikking, aldus Helsloot. Wanneer de vergunning eenmaal is verleend, kan de overheid vervolgens gaan handhaven, met een of meer controles per jaar, maar dat wordt al snel onbetaalbaar. Bovendien is het de vraag in hoeverre daarmee grote bedrijfsbranden kunnen worden voorkomen. “Kijk naar Chemie-Pack”, zegt hij. “Daar was van alles niet in orde, maar op het moment dat het echt mis ging, was er iemand met een brander in de weer. Ik zie niet in hoe de overheid daar echt iets aan zou kunnen doen.” De overheid staat niet helemaal met lege handen. Ira Helsloot geeft

een voorbeeld de andere kant op, namelijk van het besluit van de Amsterdamse overheid om de opslag van bovenwettelijke hoeveelheden cacao toe te staan. “Dit is zo iets te gemakkelijk geformuleerd”, zegt hij, “maar het voorschrift uit het Bouwbesluit om met bepaalde maximale groottes van brandcompartimenten te werken, maakt dat de Amsterdamse haven voor wat betreft de opslag van cacao niet met andere havens in de wereld zou kunnen concurreren. Dus heeft Amsterdam die opslag toegestaan, want daar verdienen heel veel mensen hun brood mee. Het gevolg is dat je eens in de zoveel tijd een cacao-brand in Amsterdam hebt, waar de stad een paar dagen overlast van heeft. Maar daarna is dat weer over.” Werkgelegenheid is met andere woorden een belangrijk motief om een vergunning

Ira Helsloot

te verlenen of aan te passen. Ook het weren van bedrijven uit binnensteden is om die reden vaak niet gewenst. "Neem het casino in de binnenstad van Groningen", zegt Helsloot. "Zo'n bedrijf wil je gewoon in de binnenstad hebben. Natuurlijk wil je het liever niet, maar soms is het bijna onvermijdelijk dat een gebouw een keer afbrandt. Ik sta helemaal achter het Bouwbesluit dat mensen dan te allen tijde veilig moeten kunnen vluchten. Ook moet de omgeving

niet afbranden, want dat zou nogal slordig zijn. Maar voor de rest is het een probleem en de verantwoordelijkheid van de eigenaar van het bedrijf. Volgens mij is dat een heel verstandig uitgangspunt van onze regelgeving."

Verzekering van risicoaansprakelijkheid
"Eén instrument is er wel", vervolgt Helsloot, "maar de Nederlandse overheid heeft er bewust voor gekozen het niet te implementeren. Dit betreft de verplichte verzekering van risicoaansprakelijkheid, die in een Europese richtlijn wordt aanbevolen. Deze richtlijn gaat ervan uit dat bedrijven aansprakelijk zijn voor alle milieugevolgen van incidenten, waaronder branden. In Nederland zijn bedrijven dat ook, maar voor bedrijven die

bijvoorbeeld alleen maar uit een grote loods bestaan, is dat een dode letter. Chemie-Pack had een aansprakelijkheidsverzekering van een ton, ging door de brand failliet en startte vervolgens bij wijze van spreken Chemie-Pack 2 op. Gaat het om initieel weinig investering voor een bedrijf en is het dus niet erg dat het afbrandt, dan werkt die aansprakelijkheidsverzekering niet. Het werkt alleen als een bedrijf zich verplicht moet verzekeren voor alle gevolgen van een incident. In dat geval had de verzekeraar van Chemie-Pack 70 miljoen euro moeten neerleggen. Zo'n verzekeraar gaat dan natuurlijk op een heel andere wijze toezicht houden, veel strenger. Dit is daarom een methode om het aantal branden bij in ieder geval die chemieachtige overslagbedrijven terug te dringen. Het Nederlandse parlement heeft daar echter bewust niet voor gekozen, omdat men de concurrentiepositie van Nederland niet in gevaar wilde brengen. Daarmee heeft de overheid ervoor gekozen te accepteren dat het aantal grote branden in chemische opslag- en overslagbedrijven en in vergelijkbare bedrijven hoger is dan het zou kunnen zijn. Branden zoals bij Chemie-Pack hebben we daardoor zeker eens per maand, maar daar hebben we het gewoon niet over. Dat accepteren we."

Voor welke bedrijven?

Ira Helsloot aarzelt of die verplichting tot verzekering van risicoaansprakelijkheid ook voor andere bedrijven dan dergelijke overslag- en opslagbedrijven zou moeten gelden. "Je moet daar goed over nadenken", zegt hij. "Zo'n verplichte verzekering leidt ertoe dat ook heel kleine bedrijven hoge verzekeringspremies moeten betalen. Eigenlijk saneer je dan de branche. Verplicht je zo'n verzekering bijvoorbeeld voor doe-het-zelfzaken met een kleine chemische opslag, dan weet je dat alleen de grote doe-het-zelfketens overblijven. Dat hoeft je niet erg te vinden, maar het is wel een keuze. Ik vind daarom dat de overheid een goede afweging moet maken. Als het risico niet groot is, moeten kleine initiatieven niet om zeep worden geholpen. Daar zit dus een grens, >

“Op het moment dat het bij Chemie-Pack echt mis ging, was er iemand met een brander in de weer”

“Die nooduitgangbordjes kijkt niemand naar, zeker niet als er brand is”

maar wat mij betreft mag zo'n verzekering op het niveau van Chemie-Pack wel verplicht worden gesteld." Helsloot wijst in dit verband op de branche van vervoersbedrijven van gevaarlijke stoffen in bulk, waarin zo'n risicoaansprakelijkheidsverzekering al in 1994 verplicht werd gesteld. Slechts de grote vervoerders zijn in die branche overgebleven. Alleen voor het transport van kleinere hoeveelheden gevaarlijke stoffen in verpakkingen geldt die eis niet en zijn dus ook nog kleinere bedrijven werkzaam. Een verplichte verzekering van risicoaansprakelijkheid voor bijvoorbeeld de intensieve veehouderij zal in het geheel niet werken. De maatschappelijke schade van een brand in zo'n bedrijf is immers nihil. "Als wij met z'n allen het vervelend vinden dat kippen verbranden, los je dat niet op zo'n wijze op. Willen we grote stalbranden effectief voorkomen, dan betekent dat al vrij snel het einde van de intensieve veehouderij in Nederland, omdat we dan de concurrentie met de landen waar die preventiemaatregelen niet gelden, zouden gaan verliezen."

Strenger en chagrijnig toezicht

Hebben verzekeraars voldoende instrumenten om grote branden te voorkomen bij bedrijven die hun risicoaansprakelijkheid verplicht hebben moeten verzekeren? "Ja", zegt Helsloot beslist, "want die verzekeraars hebben namelijk veel meer mogelijkheden dan de overheid om streng en chagrijnig toezicht te houden. De overheid moet altijd formeel correct toezicht houden, onder meer door controles aan te kondigen, en moet aan allerlei formele bepalingen voldoen, met de mogelijkheid voor de gecontroleerde om bezwaar te maken als dat niet gebeurt. Een verzekeringsmaatschappij is gewoon een commercieel bedrijf dat streng kan zijn op de punten waar het echt om gaat, makkelijkker expertise kan mobiliseren en meer

doorzettingsmacht heeft richting bedrijven dan de overheid." Ter vergelijking noemt Helsloot het Franse systeem van verplichte risicoaansprakelijkheid in de bouw. In Frankrijk hoeft een bouwvergunning bij de overheid aan te vragen, maar moet hij aantonen dat hij een risicoaansprakelijkheidsverzekering heeft. De verzekeraar houdt toezicht en die kijkt niet naar zaken die wel in de regelgeving staan maar onzinnig zijn, zoals de nooduitgangbordjes in Nederland ("want daar kijkt niemand naar", zegt Helsloot, "zeker niet als er brand is"), maar die verzekeraar weet wel wat in een ontwerp cruciaal is opdat mensen bij een brand veilig kunnen vluchten en is daar extreem streng op. "Op het moment dat aan zo'n vluchtvoorziening wordt gebouwd, huurt de verzekeraar iemand van een technisch adviesbureau in om daarnaar te kijken. Op zo'n manier kunnen verzekeraars effectiever en doortastender toezicht houden dan de overheid."

Redelijk en verstandig

"Bij het omgaan met brandrisico's hoort ook dat de maatschappij een bepaalde mate van onveiligheid accepteert", rondt Ira Helsloot af. "Het is zinloos om naar nul branden te streven. De onveiligheid die door grote bedrijfsbranden wordt gecreëerd, is gewoon heel beperkt. Dat is niet hetgeen waardoor mensen in Nederland om het leven komen. Bepaal daarom met redelijkheid en verstand welke veiligheidsrisico's je wilt accepteren, welke niet en welke veiligheidsmaatregelen je dus moet nemen. Zet daartoe effectieve instrumenten in en dan is overheidstoezicht wel het allerlaatste, want dat levert alleen maar schijnveiligheid op. Dat is geen verwijt aan de overheid, maar de overheid mankeert het aan strengheid, is aan formele regels gebonden en heeft voor een aantal vraagstukken onvoldoende expertise. Een bedrijf dat iets exotisch organiseert, moet niet bij de overheid zijn om een vergunning te halen, want de overheid hoeft niet op kosten van alle belastingbetalers verstand van dat exotische te hebben. Laat dat bedrijf verplicht een risicoaansprakelijkheidsverzekering afsluiten. De verzekeraar kan in de premie verdisconteren dat externe expertise moet worden ingehuurd om het bedrijf te laten controleren: streng op de plekken waar het om gaat en niet streng op de plekken waar dat onzinnig zou zijn." <

WAT IS DE IMPACT VAN BEDRIJFSBRANDEN?

Het krachtenveld bij bedrijfsbranden is vaak zo groot, dat de mate van impact niet zomaar te koppelen is aan de grote van een brand. Salvagecoördinatoren Bernhard Kreeft en Jacky Peeters leggen uit waarom. >

CASINOBRAND IN GRONINGEN GEEN GROTE BRAND, WEL GROTE GEVOLGEN

Vroeg op de laatste zondag van augustus 2017 werd Groningen opgeschrikt door een in eerste instantie kleine, en later stevige brand in het Holland Casino. Het casino was gelegen in het oude stadscentrum, met aangrenzend een hotel, parkeergarage en de meest prachtige monumentale stadswoningen. De brandweer rukte uit met groot materieel, besloot de brand van buitenaf te bestrijden en zorgde met succes dat het vuur niet oversloeg naar aangrenzende panden. Uit voorzorg zette de politie een behoorlijk gebied af en evacueerde de bewoners.

Bernhard Kreeft, schade-expert bij Lengkeek, was als coördinator van Stichting Salvage vier dagen ter plaatse. "In het begin had nog niemand zicht op de omvang van de brand en het verdere verloop ervan. Ik meldde me bij de Officier van Dienst Bevolkingszorg, nam plaats in het CoPI en ging vooral praktisch aan het werk: contact leggen met de vestigingsmanager van Holland Casino, het doorspelen van informatie naar verzekeraars, het beoordelen van de schade per kamer van het naastgelegen hotel, noem maar op. Later op de dag hebben we - de Officier van Dienst Bevolkingszorg en ik - ons ingezet om een deel van de

evacuees terug te kunnen doen keren. Voorwaarde daarvoor was het geweken instortingsgevaar in de aangrenzende parkeergarage. Het duurde wel een tijd voor we een bouwkundig constructeur vonden die er uitspraken over durfde te doen en die besliste dat instortingsgevaar niet aan de orde was. Onze volgende stap was daarmee bepaald: het gecontroleerd laten terugkeren van omwonenden." Een deel van de woningen was echter flink beschadigd, omdat de politie tientallen deuren had ingetrapt tijdens de evacuatie. Kreeft regelde daarom een aannemer die op zijn beurt zorgde voor het plaatsen van nooddeuren.

Gebrekkige methodiek leidt tot onrust

Kreeft: "Als er iets geconcludeerd kan worden uit deze gebeurtenis, is het dat de impact van een brand niet rechtstreeks is toe te schrijven aan de grootte ervan. Randvoorwaarden zoals het bestrijdingsbeleid, de mate van structuur en afstemming in de aanpak en het ook communicatiebeleid spelen een rol. In dit specifieke geval verzamelden veel evacuees zich buiten de afzettingen. Zij zaten vol vragen en de communicatie naar hen liep niet altijd gestroomlijnd. Bovendien vond er tegenstrijdige berichtgeving plaats. Gasten van het ontruimde, naastgelegen hotel konden niet bij hun persoonlijke spullen, maar zagen vervolgens wel dat de persconferentie vanuit datzelfde hotel gehouden werd. Het wakkerde onrust aan. Omwonenden voelden zich gedupeerd en lieten van zich horen via de toegestroomde pers. Verslaggevers, gewapend met een

mobieltje, zochten naar spectaculaire verhalen van ontevreden mensen. Ze trokken overhaaste conclusies, bijvoorbeeld over asbestgevaaren en gooiden dat de ether in. Journalistieke basisprincipes als het bieden van context en hoor en wederhoor, werden niet toegepast."

De rust keert terug

In de dagen die volgden veranderde Kreefts rol van coördinerend naar adviserend. Hij nam deel aan het gemeentelijk en het bewonersoverleg. Kreeft: "Tijdens de eerste uren van de brand ontbrak de gestructureerde aanpak van de instanties, maar toen de eerste hectiek voorbij was, ontstond de systematiek. Er werd een informatieavond voor getroffen en beledigd. Van alle instanties waren deskundigen aanwezig om vragen te beantwoorden, variërend van de politie, de brandweer, een bouwkundig ingenieur, enzovoort. Ik zat er namens Salvage. Die avond was een voorbeeld van hoe goede informatievoorziening de kalmte kan doen terugkeren."

De gevolgen zijn nog voelbaar

Het casino ging nagenoeg volledig verloren en honderden medewerkers zagen hun baan in rook opgaan. Aangrenzende bedrijven ondervinden nu nog altijd hinder en schade van de brand. En nu, aan de vooravond van de sloop van het afgebrande gebouw, maken omwonenden zich zorgen om mogelijk te ontstane scheurvorming in hun monumentale panden. De casinobrand in Groningen heeft nog altijd een grote impact. Kreeft: "Zo zie je dat een brand zonder menselijke of dierlijke slachtoffers een uitwerking heeft die nog altijd niet is uitgespeeld. In dit geval speelt de locatie, een zeer kwetsbaar stadscentrum, een belangrijke rol. Deze brand is namelijk nooit heel groot geweest." >

BERNHARD

BEDRIJFSBRANDEN MET EEN STAART

JACKY

“Stallen, garages, bedrijfsverzamelgebouwen, theaters en zelfs een bordeel waar 25 schaars geklede vrouwen buiten kwamen te staan.” Jacky Peeters, schade-expert bij Dekra en al 22 jaar aan Salvage verbonden als coördinator, maakte diverse bedrijfsbranden mee. Peeters vervolgt: “Als het gaat om bedrijfsbranden, dan valt op dat de schouderfunctie van Salvage, die bij een brand bij particulieren zo belangrijk is, ietwat verschuift naar de achtergrond, en het zwaartepunt komt te liggen op het beredderen van materieel en het informeren en adviseren van partijen.” Volgens Peeters strekt de invloed van bedrijfsbranden zich verder uit dan alleen materiële schade. Om dit te verduidelijken haalt hij twee voorbeelden aan: de enorme brand bij een bandenhandel die van grote invloed was op de

omgeving en een aantal stalbranden die effect hebben op veel minder mensen, maar waarbij het individuele leed groot en zichtbaar is.

Massale autobandenbrand

“Diep in mijn geheugen gegrift staat de enorme brand in Someren-Heide in november 2016,” vertelt Peeters, “daar brandde bij een bandenopslag een grote partij autobanden af. De brand was erg moeilijk te blussen door het ontstaan van een gloeiend lavakorstje dat ondoordringbaar bleek met water, met daaronder een grote brandende massa. De brand veroorzaakte erg veel rookoverlast in de omgeving, om nog maar te zwijgen over al het roet.” Al met al duurde het blussen een kleine week. In die tijd daalde het roet neer op huizen, tuinen en auto’s in de omgeving en klaagden omwonenden over pijn in de mond en de longen. Om de ontstane onrust in de kiem te smoren, werden persconferenties belegd over de bestrijding van de brand en de gevolgen voor de volksgezondheid. De autoriteiten lieten weten dat er geen gevaar was, maar lieten zich tegelijkertijd ontvallen dat het inademen van rook nooit goed is. Veel mensen namen het zekere voor het onzekere en verlieten hun woningen. Peeters: “Salvage is er met name voor de eerste uren en dan ligt het zwaartepunt vaak op de persoonlijke en praktische hulpverlening, het nemen van maatregelen ter voorkoming van verdere schade en zaakwaarneming namens de gezamenlijke verzekeraars. In deze omvangrijke GRIP 1 situatie lag de aansturing in handen van de Officier van Dienst Bevolkingszorg en heb ik me beziggehouden met het informeren en adviseren van de direct omwonenden, het verzamelen van verzekeringsgegevens, en het, waar mogelijk, treffen van schadebeperkende maatregelen. Bij zulke branden is er eigenlijk altijd behoefte aan iemand met parate verzekeringstechnische kennis. Door het afkoppelen van de nutsvoorzieningen bij de bandenopslag, kwamen omwonenden zonder gas, water en

licht te zitten. Als salvagecoördinator heb ik daarop maatregelen getroffen.” Volgens Peeters was de impact met name zo groot door het langdurig aanhouden van de brand, de grote hoeveelheid rook- en roetvorming met mogelijke gezondheidsgevaaren en het grote aantal getroffen.

De gevolgen van een stalbrand

Van zo’n grote brand met invloed op de wijde omgeving, naar een relatief geïsoleerde stalbrand. Peeters maakte er alleen al het afgelopen jaar drie mee: een brand waarbij 77.000 kippen omkwamen in Nederweert en twee branden in Mill en Milheeze met samen meer dan 2000 omgekomen varkens. Is de impact van een stalbrand minder groot? “We zien vooral dat stalbranden meer maatschappelijke impact hebben als er asbest vrijkomt,” aldus Peeters, “maar de oude asbeststallen verdwijnen langzamerhand en daarmee ook de uitwerking van een stalbrand op de omgeving. Een brand heeft in zo’n geval vooral impact op de ondernemer. Kijk, een varkens- of kippenboer die z’n dieren gedood ziet door brand is altijd geëmotioneerd. Er is veel liefde voor de dieren. Niet alleen ligt het bedrijf stil en is er materiële schade, ook is het verdriet en de rouw om de dieren voelbaar.” Gevraagd naar de impact van stalbranden buiten de hekken van de onderneming, bijvoorbeeld door de inmenging van dierenwelzijnsorganisaties, antwoordt Jacky Peeters kort: “Ik ervaar niet dat dierenwelzijnsorganisaties of de pers gevoelens van onrust aanwakkeren. Dit heeft waarschijnlijk mede te maken met het bewustzijn van de meeste ondernemers en toch ook ons advies, om op zo’n moment de dierenarts bij de situatie te betrekken, overheidsinstanties als de NVWA in te lichten en de media kort en krachtig te informeren. Wat mij juist opvalt is de grote saamhorigheid in de omgeving die zich uit in allerlei soorten hulp en medeleven. Dat is misschien wel, met name in de agrarische gemeenschap, de impact van brand.” <

“HET BESTAAN VAN SALVAGE IS EEN TEKEN VAN BESCHAVING”

De maatschappelijke impact van een brand kan groot zijn. Daarom was Elbert Roest in zijn jaren als burgemeester van Laren in de nachtelijke uren vaak ter plaatse als er weer eens een brand in zijn gemeente was. In die omstandigheden leerde hij het werk van Stichting Salvage waarderen. Voor *Uit de brand* hadden we een gesprek met Elbert Roest, die sinds september 2017 burgemeester van Bloemendaal is.

Elbert Roest is met meer dan vijftienvintig jaar bestuurlijke ervaring mogelijk de langstzittende D66-bestuurder in Nederland. Hij was steunfractielid in Hoozevee, wethouder in Doesburg, burgemeester van Laren en is nu burgemeester van Bloemendaal. Wanneer zijn burgers het moeilijk hebben, toont hij zich een betrokken burgemeester. Bij een brand laat hij zich altijd waarschuwen en hij is dan snel ter plaatse, ook al is het midden in de nacht. "Dan kom je op straat te staan met de mensen die het aangaat en in Laren heb ik dat tientallen keren moeten meemaken", vertelt hij.

Spanning opvoeren

In het bijzonder was dit het geval toen er in Laren een pyromaan actief was. "Er zijn veel weekenden geweest", vertelt Roest, "dat ik tegen twee uur 's nachts, op het moment dat de cafés dichtgingen, wakker werd omdat ik vreesde dat het weer fout zou gaan. En dikwijls gebeurde dat ook. Dan hoorde ik de jongens van de brandweer en de politie rijden, schoot gauw mijn kleren aan en ging ik er naartoe. De brandstichter begon zijn activiteit bij bossen, auto's en carports, maar had kennelijk de behoefte de catastrofe en de spanning op te voeren. Uiteindelijk stak hij ook rietgedekte woningen in brand en huizen waarin kinderen lagen te slapen. Het had vanzelfsprekend een enorme impact op de samenleving." Toen de man in 2012 werd aangehouden, bleek hij lid van de vrijwillige

Elbert Roest

brandweer te zijn. Uiteindelijk werd hij voor elf bewezen branden tot elf jaar cel veroordeeld.

Positieve reacties

In die periode deden zich diverse situaties voor waarin gezinnen met kinderen 's nachts hun huis moesten verlaten. Ook werd een ouder echtpaar, waarvan de man slecht ter been was, ternauwernood uit een brandende woning gered. "In die omstandigheden heb ik inzicht in het werkgebied van Salvage gekregen", vertelt Elbert Roest. "Eerst is er de brandweer, vervolgens is er de burgemeester die een arm om de schouders van de getroffen legt en daarna is er Salvage: een rustige, adequate en ter zake kundige partij die een breed netwerk heeft en precies weet wat er moet gebeuren. Ik heb gemerkt dat de Salvagecoördinatoren heel goed voor hun functie zijn toegerust en heb geleerd dat gedupeerden echt op de mensen van Salvage kunnen vertrouwen. De Salvagecoördinatoren hebben immers een onafhankelijke rol en bieden belangeloos concrete

ondersteuning en veiligheid. Ik heb daar veel positieve reacties op gehoord, ook van mensen die dat aan ons, bestuurders, lieten weten." Volgens Elbert Roest was er, wanneer dat nodig was, ook een vlekkeloze samenwerking tussen Stichting Salvage en Bevolkingszorg. Hij zegt: "In situaties waarin groepen mensen vanwege een brand hun huis uit moesten, had Salvage overleg met onze mensen van Bevolkingszorg die er meestal later bijgekomen waren. De vraag was dan hoe zo'n evacuatie zo adequaat mogelijk kon worden aangepakt. Ook dan bleek dat de Salvagecoördinatoren ontzettend goed zijn opgeleid. En die samenwerking verliep heel soepel, omdat iedereen weet dat er in zulke omstandigheden pragmatisch, verstandig, nuchter en rustig moet worden gehandeld."

Beschaving

In september 2017 verliet Elbert Roest de gemeente Laren en ging hij in de gemeente Bloemendaal aan de slag. De twee gemeenten lijken op elkaar als het om kapitale rietgedekte panden gaat, maar in de praktijk heeft Bloemendaal ten aanzien van brandrisico's weer andere besommeringen dan Laren. Een belangrijk punt van aandacht in zijn huidige werkgebied is de bluswatervoorziening in het duingebied van Zuid-Kennemerland. De Veiligheidsregio Kennemerland en de tien gemeenten in deze Veiligheidsregio zijn hierover in gesprek, met het doel deze bluswatervoorziening te verbeteren. Ten tijde van het gesprek met hem had Elbert Roest nog geen brand in zijn nieuwe gemeente meegemaakt, maar ongetwijfeld zal hij ook in de toekomst nog eens met Stichting Salvage te maken krijgen. "Ik vind het een teken van beschaving dat brandverzekeraars dit op deze manier hebben georganiseerd", zegt hij tot slot. "Zowel de omarming van mensen op het meest kwetsbare moment van hun leven als de onafhankelijke, belangeloze hulp van Salvage is een gegeven waar we in Nederland heel trots op mogen zijn!" <

"Ik heb gemerkt dat de Salvagecoördinatoren heel goed voor hun functie zijn toegerust"

CASINOBRAND GRONINGEN

GROTE TEVREDENHEID OVER SAMENWERKENDE INSTANTIES

De casinobrand in Groningen in augustus 2017 had niet alleen impact op de omgeving. Het trof ook medewerkers, managers en bestuurders van Holland Casino zwaar, zeker toen duidelijk werd dat het gebouw niet meer te redden was. Ruud Bergervoet, CFO van Holland Casino: "Allereerst voelden we dankbaarheid dat er geen slachtoffers zijn gevallen. Dat kunnen we wel toeschrijven aan de zeer adequate handelwijze van de brandweer en de wijze waarop onze brandveiligheid is ingericht. Op de dag zelf hebben we ons over mogelijke slachtoffers wel degelijk zorgen gemaakt. We hebben direct alle communicatielijnen geopend naar de betrokken instanties zoals de politie, de brandweer, de gemeente en Stichting Salvage. Het doel was om tot een gezamenlijk plan van aanpak te komen. Het was belangrijk om omwonenden, ondernemers en medewerkers zo goed mogelijk te informeren met één duidelijke boodschap en maatregelen te nemen om gevolgschade zoveel mogelijk te beperken. Op de dag van de brand en de dagen erna onderhielden we intensief contact met Stichting Salvage om zo op de hoogte te blijven van de situatie van gedupeerden en betrokkenen. We wilden voorkomen dat de aandacht zou verslappen als het ergste gevaar voorbij was. Van Salvage kregen we voortdurend updates van de status, de maatschappelijke impact en de gedupeerden. De aanzienlijke ervaring van Salvage met brand was merkbaar in de werkwijze. Het zorgde voor een soepel proces waarin wij geattendeerd werden op allerhande zaken. Er is grote tevredenheid

Ruud Bergervoet

over het werk van Salvage en van de andere betrokken instanties."

Vastbesloten om in de situatie eigenaarschap te nemen, werkt Holland Casino naar de toekomst toe. "Voor nu is belangrijk dat we onze maatschappelijke verantwoordelijkheid nemen," aldus Bergervoet. "We zijn met getroffen en in gesprek gegaan over de gevolgen van de brand en hebben onze actieve hulp aangeboden. Ligt er puin in de tuin? Is het huis verontreinigd? We ruimen het op. Er is ons alles aan gelegen de overlast, ook rondom de sloop, te beperken. Mensen die hun huis tijdelijk hebben moeten verlaten door de sloop, hebben we een vergoeding aangeboden. Dat we in deze gevallen waarschijnlijk onze verzekering niet aan kunnen spreken, omdat Holland Casino niet aansprakelijk gehouden kan worden, dat is nou eenmaal zo. We hebben ook een zorgplicht naar onze medewerkers, die we gelukkig allemaal hebben kunnen detacheren naar andere vestigingen. Op die manier houden we ze aan ons verbonden, opdat we samen in de nabije toekomst een nieuw pand kunnen betrekken." <

COLOFON

uit de **BRAND**

Uit de Brand is een gratis uitgave van Stichting Salvage

Abonnement / adreswijziging
uitdebrand@stichtingsalvage.nl

Redactieraad
Marieke Boeijen, Timo Brinkman, Jos Leussink, Riet Licht, George Oostrom, Brenda Reinders, Peter van Steen

Teksten
Peter van Steen, Marieke Boeijen

Vormgeving
Zichtbaar Reclame Adviesbureau
www.zichtbaar.nl

Fotografie
Stichting Salvage, Jeroen Jazet; AS Media; Rob Engelaar; Marco Verhage; Holland Casino

Drukwerk
Elwipress
www.elwipress.nl

Niets uit deze uitgave mag, zonder schriftelijke toestemming van de Stichting Salvage worden vervoelvuldigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook. Stichting Salvage stelt zich niet aansprakelijk voor eventuele fouten of onjuistheden, die niet voorkomen werden, ondanks een zo correct mogelijke bewerking van de door deelnemers verstrekte gegevens.
ISSN 1875 - 0079.

Stichting **Salvage**

eerste hulp namens verzekeraars

Stichting Salvage
Prins Willem Alexanderlaan 701
7311 ST Apeldoorn
T 055 526 19 30
info@stichtingsalvage.nl
www.stichtingsalvage.nl

Salvage in actie

